

Ірина ДИМЕДЕНКО

кандидат економічних наук,
доцент кафедри управління фінансово-економічною діяльністю,
Донецький національний університет

Анастасія СВИРИДОВА

Донецький національний університет

Дар`я ЧУБАР

Донецький національний університет

ОСОБЛИВОСТІ ОНОВЛЕНОЇ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Досліджено реформу податкової системи України в контексті прийняття нової спрощеної системи оподаткування. Визначено основні переваги та недоліки впроваджених нововведень. Запропоновано рекомендації для подальшого вдосконалення системи оподаткування.

Ключові слова: спрощена система оподаткування, платник єдиного податку, нерезиденти, Податковий кодекс України.

На сучасному етапі розвитку та інтеграції України у світовий економічний простір першочерговим завданням уряду є забезпечення ефективно функціонуючого законодавства та підтримка малого, середнього та великого бізнесу з боку цього законодавства з метою підвищення загального рівня функціонування усіх сфер економіки. Як свідчить досвід розвинених країн, однією з основ стабільного зростання економіки є діяльність підприємств малого бізнесу, загальний успіх яких безпосередньо залежить від податкової системи в країні. Сьогодні для України реформування податкової системи є вкрай актуальним питанням, вирішення якого спричинить значні зміни в подальшому розвитку економіки країни.

Широкий спектр теоретичних і методологічних питань у галузі оподаткування розкрито в роботах А. А. Буковецького, Л. М. Демиденко, К. Вікселя, Дж. М. Кейнса, М. Кучерявенко, І. О. Луніної, Дж. Меклі, В. М. Мельника, О. Р. Романенко, В. М. Федосова, М. Фрідмана та інших вчених.

Метою статті є дослідження нового законопроекту про оновлену систему спрощеного оподаткування, а також надання рекомендацій задля її подальшого удосконалення щодо нерезидентів України.

Після прийняття нового Податкового кодексу способи оподаткування підприємств значно змінилися, законодавство зробило всі кроки на зближення стандартів податкового кодексу та бухгалтерського обліку, також зазнали змін правила оподаткування підприємств, що ведуть спільну підприємницьку діяльність з нерезидентами і правила оподаткування нерезидентів. Після впровадження коригувань в Україні оподаткування підприємств здійснюється через загальну та спрощену системи.

Загальна система оподаткування, що передбачає сплату податку на прибуток, застосовується у тому випадку, якщо після встановлення на облік в органах Державної податкової адміністрації підприємець не подає заяву про застосування спрощеної системи

оподаткування. У разі, якщо фізична або юридична особа подала заяву і вона була прийнята, оподаткування відбувається за спрощеною системою.

Єдиний податок є однією з найбільш оптимальних і поширених форм оподаткування підприємців, яка дозволяє сплачувати щомісяця фіксовану суму в казну держави та уникати таким чином складних схем нарахування і необхідності сплачувати низку додаткових податків і зборів. З 1 січня 2012 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності» № 4014-VI від 04. 11. 2011. Цей закон вносить певні нововведення до Податкового кодексу України і впроваджує нову схему спрощеної системи оподаткування, основними аспектами якої є зниження ставки оподаткування, збільшення граничного обсягу суми доходів та введення нових правил обліку та звітності. Одним з плюсів нової поправки до Податкового кодексу України є те, що було скасовано п. 139. 1. 12, за яким суб'єктам підприємницької діяльності на загальній системі оподаткування заборонялося відносити на витрати суми, сплачені спрощенцям за придбання товарів і послуг. Крім перерахованих аспектів, оновлена спрощена система набула багатьох інших змін, які висвітлені нижче.

Згідно з п. 291. 4 ПКУ всі платники єдиного податку поділяються на чотири групи залежно від суми отриманого доходу, чисельності найманих працівників, статусу суб'єкта (фізична чи юридична особа). Усі деталі відносно розподілу працівників малого бізнесу на групи наведені нижче у табл. 1.

Щоб перейти на спрощену систему оподаткування, слід розглянути деякі обмеження, оскільки за певними видами діяльності застосування єдиного податку не є можливе. Таким чином, заборона поширюється на діяльність, що спеціалізується на азартних іграх, підкацизних товарах, дорогоцінних металах, корисних

Таблиця 1. Критерії розподілу підприємців за групами спрощеної системи оподаткування

Показник	Групи підприємців			
	Перша	Друга	Третя	Четверта
1	2	3	4	5
Обсяг доходу впродовж календарного року не перевищує склад доходу	150 тис. грн.	1 млн. грн.	3 млн. грн.	5 млн. грн.
Чисельність робітників	Не використовує працю найманих осіб	Не використовує працю найманих осіб або чисельність осіб, які перебувають у трудових відносинах, одночасно не перевищує 10 осіб	Не використовує працю найманих осіб або чисельність осіб, які перебувають у трудових відносинах, одночасно не перевищує 20 осіб	Середньооблікова чисельність працівників не перевищує 50 осіб
Дозволені види діяльності	Винятково роздрібний продаж товарів з торгових місць на ринках та/або господарська діяльність з надання побутових послуг населенню	Можуть здійснювати діяльність з надання послуг, у тому числі побутових, платникам єдиного податку та/або населенню, виробництва та/або продажу товарів; діяльність у сфері ресторанного господарства	—	
Ставка єдиного податку (пп. 293. 2-293. 3 ПКУ)	1 — 10% від мінімальної заробітної плати	2 — 20% від мінімальної заробітної плати	3% від доходу (платник ПДВ) або 5% від доходу (неплатник ПДВ)	
Розмір підвищеної ставки	15% від доходу, отриманого з порушенням правил єдиного податку			Подвійний розмір ставки (6% або 10%) від доходу, отриманого з порушенням правил єдиного податку
Можливість стати платником ПДВ	Не передбачена		Може застосовувати ставку 3% і стати платником ПДВ	
Застосування РРО	Не використовують (п. 296. 10 НКУ)			Не звільнені від використання
Тривалість податкового (звітного) періоду (п. 294. 1)	Календарний рік	Календарний квартал		
Термін для подавання податкової декларації платника єдиного податку – фізичної особи – підприємця	Термін для річного податкового (звітного) періоду — впродовж 60 календарних днів, які настають за останнім календарним днем звітного (податкового) року (п. п. 49. 18. 3 НКУ)	Термін для квартального податкового періоду — впродовж 40 календарних днів, які настають за останнім календарним днем звітного (податкового) кварталу (п. п. 49. 18. 2 ПКУ)		
Куди подається декларація	За податковою адресою			

Продовження таблиці 1.

1	2	3	4	5
Порядок сплати єдиного податку	Авансовий внесок		Після подання податкової декларації платника єдиного податку	Упродовж 10 календарних днів після граничного терміну подання податкової декларації за податковий (звітний) квартал
Термін сплати	Не пізніше 20 числа (включно) поточного місяця		Впродовж 10 календарних днів після граничного терміну подання податкової декларації за податковий (звітний) квартал	
Куди сплачується єдиний податок	За податковою адресою			
Сплата єдиного податку з підвищеної ставки за перевищення суми доходу (п. 295. 7 ПКУ)	Упродовж 10 календарних днів після граничного терміну подання податкової декларації за податковий (звітний) квартал			
Сплата єдиного податку при припиненні діяльності (п. 295. 8 ПКУ)	Податкові зобов'язання зі сплати єдиного податку нараховуються до останнього дня (включно) календарного місяця, у якому до ДПА подається заява про відмову від спрощеної системи оподаткування у зв'язку з припиненням здійснення господарської діяльності			
Особливості впровадження обліку	Ведеться книга обліку доходів шляхом щоденного, за підсумками робочого дня, відображення отриманого доходу. Форма книги обліку доходів, порядок її ведення затверджується Мінфіном		Платник ПДВ (єдиний податок 5%) — облік доходів та витрат як для першої і другої груп. Платник ПДВ (єдиний податок 3%) — облік доходів та витрат за формою й у порядку, встановленому Мінфіном	Ведуть спрощений бухгалтерський облік доходів і витрат, враховуючи положення п. 44. 2 ПКУ

копалинах. А також обмеження, накладені на деякі види діяльності в секторі послуг, а саме - сфера фінансового посередництва (крім страхування), діяльність з управління підприємствами, послуги пошти та зв'язку, діяльність, пов'язана з предметами мистецтва та антикваріатом (їх продаж, організація торгів, аукціонів), організація та проведення гастрольних заходів.

Деякі види діяльності заборонені тільки фізичним особам, але дозволені юридичним: здача в оренду земельних ділянок (загальною площею понад 0,2 га), житлових приміщень (загальною площею понад 100 кв. м), нежитлових приміщень (загальною площею понад 300 кв. м); технічні випробування та дослідження; аудит. Крім того, не можуть застосовувати спрощену систему наступні суб'єкти підприємницької діяльності (СПД): будь-які фінансові установи, реєстратори ЦП, СПД, у статутному капіталі яких сукупність часток юридичних осіб - платників податків на загальній системі перевищує 25%, територіально-відокремлені підрозділи юридичної особи - платника податків на загальній системі, нерезиденти, СПД, які мають податковий борг.

Для того, щоб визначити всі нововведення спрощеної системи оподаткування та проаналізувати її переваги і недоліки, була заповнена податкова декларація платника єдиного податку. Для розгляду взято суб'єкт другої групи, автомагазин, що займається роздрібною торгівлею автозапчастин у м. Донецьку. Магазин пропонує автозапчастини провідних виробників - TOYOTA, LEXUS, AUDI, VOLKSWAGEN, SKODA, CHEVROLET, MERCEDES-BENZ та багато інших. На складі в Донецьку постійно підтримується в наявності великий асортимент оригінальних автозапчастин. Термін постачання автозапчастин від двох до двадцяти днів (за відсутності необхідної). Магазин працює тільки з найбільшими постачальниками оригінальних запчастин зі складів ОАЕ, Європи, Америки і Японії, що дає можливість проводити гнучку цінову політику. Також в асортименті є запчастини з системи охолодження (радіатори, водяні насоси тощо), а також витратні матеріали, оптика, автоскло і кузовні деталі. Для відображення господарської діяльності підприємець зобов'язаний раз на квартал за допомогою книги доходів заповнювати податкову

декларацію платника єдиного податку – фізичної особи - підприємця. До реформування спрощеної системи оподаткування підприємство щоквартально здавало звіт суб'єкта малого підприємництва – фізичної особи – платника єдиного податку, в якому вказувалися види підприємницької діяльності, які здійснювалися у звітному кварталі, чисельність працівників, сума сплаченого єдиного податку (за кожен місяць і загалом), а також обсяг виручки за звітний період і обсяг виручки за звітний період наростаючим підсумком з початку терміну дії Свідоцтва про платіж єдиного податку в календарному році.

Зараз підприємство протягом 40 днів після настання звітного кварталу має здати податкову декларацію, що відповідає своїй групі. Вона відображає всі основні відомості про автомагазин, а саме: види діяльності згідно з КВЕД, чисельність працівників, сума доходів за звітний період, сума доходів у разі перевищення граничного значення, сума доходів від ведення діяльності, не зазначеної у свідоцтві платника єдиного податку, сума доходів при іншому способі розрахунку і сума доходів від ведення діяльності, забороненої для спрощеної системи. Відповідно до податкової декларації за I квартал 2012 року магазин працює в межах другої групи платників єдиного податку. Сума доходу за звітний період менша граничного значення, зазначеного для цієї групи (1000000 грн.) і становить 64863 грн. Магазин спеціалізується тільки на веденні діяльності, зазначеної в КВЕД, і використовує такі способи розрахунку, як каса та поточний рахунок. Правила перебування на спрощеній системі оподаткування не порушені, підприємство займається тільки тими видами діяльності, які вказані у свідоцтві платника єдиного податку (а відповідно, дозволені для цієї групи). Отже, автомагазин може і далі працювати в межах другої групи.

Щоб проаналізувати ефективність і раціональність переходу українського малого бізнесу на оновлену спрощену систему оподаткування, необхідно проаналізувати основні переваги та недоліки нового порядку адміністрування єдиного податку. Слід визначити такі ключові переваги:

- диференційований характер єдиного податку, тобто передбачено поділ платників цього податку на чотири групи (до перших трьох груп відносяться фізичні особи - підприємці; четверту групу представляють юридичні особи);
- ставка єдиного податку встановлюється або у фіксованому розмірі, або у відсотковому відношенні стосовно доходу підприємця;
- розмір фіксованих ставок єдиного податку залежить від розміру мінімальної заробітної плати (у відсотках від мінімальної заробітної плати);
- оновлення основної документації, що пов'язано зі спрощенням ведення обліку. Книга обліку тепер має назву «Книга обліку доходів» (для першої та другої групи, а також для платників ПДВ третьої групи) та «Книга обліку доходів та витрат» (для платників ПДВ третьої групи і для четвертої групи). Форма та порядок ведення «Книги обліку» та порядок ведення обліку доходів і витрат затверджується не Державною податковою службою України, як раніше, а Міністерством фінансів України. Щодо податкової звітності

фізичних осіб - платників єдиного податку, слід сказати, що тепер це не звіт, як раніше, а податкова декларація;

- виплата єдиного соціального внеску; це стосується платників єдиного податку третьої групи, одночасно зі сплатою відсотка від доходу вони отримали можливість сплачувати єдиний соціальний внесок у розмірі мінімального страхового платежу (на відміну від загальної системи оподаткування);
- регулювання податкового звітного періоду (календарний рік і календарний квартал). Частина підприємців зможе звітувати не щоквартально, а раз на рік перша і друга групи повинні сплачувати єдиний податок авансовим платежем не пізніше 20 числа поточного місяця. Такі платники податків можуть сплатити єдиний податок авансом за весь звітний період (рік або квартал), але не більше ніж до кінця поточного року. Для третьої і четвертої груп платників податків встановлено інший термін сплати єдиного податку – протягом 10 календарних днів після граничного терміну подання податкової декларації за звітний квартал;
- звільнення від сплати деяких податків: податку на прибуток, прибуткового податку в частині доходів, отриманих у результаті господарської діяльності фізичної особи; ПДВ з операцій з постачання товарів, робіт, послуг, місце поставки яких розміщено на митній території України, крім платників податку, які обрали ставку єдиного податку 3%; земельного податку, крім земельного податку за ділянки, які не використовуються для здійснення підприємницької діяльності; збору за провадження деяких видів підприємницької діяльності; збору на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства;
- можливість стати платником ПДВ для платників третьої групи після їх реєстрації, якщо вони відповідають критеріям, визначеним у Податковому Кодексі;
- збільшення гранично допустимих оборотів;
- віднесення витрат на собівартість продукції, тільки для платників, що знаходяться у третій або четвертій групі, тобто платять податок з обороту;
- скасування 50% надбавки до податку за кожного найманого працівника фізичної особи;
- безстрокове свідоцтво єдиноподатника.

Проте існують недоліки нового порядку адміністрування єдиного податку, зокрема заборона реєстрації на спрощену систему нерезидентів, обмеження спрощеної системи за видами діяльності, збільшення ставки єдиного податку для деяких груп платників, нерегульованість оплати податку сезонними працівниками. Не зменшено і податкове навантаження за соціальними («зарплатними») податками. Крім того, спрощена система оподаткування не вигідна для консалтингового бізнесу (аудит, бухгалтерські, юридичні послуги, інформаційні технології тощо), оскільки податкове навантаження для підприємців, що займаються відповідними видами діяльності, сягатиме 23%. Зобов'язання спрощенців реєструватися платниками ПДВ при наданні послуг (робіт) покупцям (замовникам), які мають статус платника ПДВ, а також у разі, якщо сума доходу за останній календарний рік

перевищує 300 000 гривень, робить спрощену систему оподаткування абсолютно нецікавою для представників консалтингового бізнесу.

Таким чином, незважаючи на явні переваги, систему єдиного податку слід і далі реформувати для того, щоб малий бізнес, який є основою вітчизняної економіки, міг функціонувати ефективно і не шукати шляхів тінізації своєї діяльності.

Список літератури

1. *Всё в одной таблице: плательщики, объект и ставки единого налога* // *Всё о бухгалтерском учёте*. – 2011. – №113 – с. 11 - 12
2. *Дема, Д. І. Спрощена система оподаткування: реалії та перспективи в Україні [Електронний ресурс] / Д. І. Дема, І. В. Шевчук // Облік і фінанси АПК. – 2011. – № 1. – С. 146-149. – Режим доступу : http://www.nbv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Oif_apk/2011_1/*
3. *Изучаем новые сроки отчитывания по единому налогу* // *Всё о бухгалтерском учёте*. – 2011. – №113 – с. 29 - 30
4. *Коваль, Л. П. Зміни у спрощеній системі оподаткування та їх вплив на фінансову безпеку малого підприємства / Л. П. Коваль // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22. 1. – С. 244-249. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbv.gov.ua/portal/chem_biol/nvntu/22_1/2*
5. *Про затвердження форм податкових декларацій платника єдиного податку [Електронний ресурс] : наказ №1688. – [Чинний від 2011-12-27] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/an/29/RE20271.html#29*
6. *Налоговый кодекс Украины : состоянием на 04. 11. 11 г. / Верховна Рада України // Всё о бухгалтерском учёте. – 2011. – №113 – с. 47 - 64*
7. *Порядок ведения Книги учёта доходов плательщиков единого налога первой и второй групп и плательщиков налога третьей группы, не являющихся плательщиками налога на добавленную стоимость. – [Утверждённый от 2011-12-15] // Всё о бухгалтерском учёте. – 2012. – №3 – с. 46 - 47*
8. *Преимущества и недостатки нового порядка администрирования единого налога [Електронний ресурс] / В. Мороз // Первая юридическая экспертиза. – 2011. – Режим доступу: <http://flexp.com.ua/library/article/555/>*
9. *Спрощена система оподаткування в контексті Податкового кодексу України [Електронний ресурс] / О. В. Покатаєва. – 2011. – Режим доступу: http://www.nbv.gov.ua/portal/soc_gum/pib/2011_1/PB-1.*
10. *Упрощенная система: новые правила с 2012 года [Електронний ресурс] // Советникъ юридическое бюро . – 2012. – Режим доступу:<http://www.sovetnik.zp.ua/articles/usn-2012/>*

РЕЗЮМЕ

Димеденко Ирина, Свиридова Анастасия, Чубарь Дарья

Особенности обновлённой упрощённой системы налогообложения в Украине

Исследована реформа налоговой системы Украины в контексте принятия новой упрощённой системы налогообложения. Определены основные преимущества и недостатки принятых нововведений. Приведены рекомендации для дальнейшего усовершенствования системы налогообложения.

RESUME

Dymedenko Iryna, Anastasia Svyrydova, Chubar Darya Particularities of a new simplified system of taxation in Ukraine

The reform of the tax system of Ukraine in the context of the adoption of a new simplified system of taxation has been considered. The main advantages and disadvantages of adopted innovations are defined. The recommendations for further improvement of the system of taxation are given.

Стаття надійшла до редакції 17.04.2012 р.